

ГЕОГРАФІЧНІ НАУКИ

Богданець В.А.

*кандидат сільськогосподарських наук, доцент,
Національний університет біоресурсів і природокористування України*

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД УКЛАДАННЯ ПРИРОДООХОРОННИХ АТЛАСІВ

Атласне природоохоронне картографування – галузь картографії, яка динамічно розвивається, особливо останні 20-30 років, у зв'язку із значним прогресом інформаційно-комунікаційних технологій. Виникнення нового інформаційного продукту – електронного атласу – спричинило трансформацію методологічних підходів до створення атласів, адже певна частина прийомів, які використовувались для створення традиційних паперових атласів перестала бути ефективною [1]. Природоохоронні атласи складають (поряд із соціально-економічними) значну частину картографічної продукції у світі. Підходи до укладання таких атласів мають безсумнівний практичний інтерес при створенні вітчизняних розробок у цьому напрямі.

Залежно від призначення, виділяють такі види атласів: науково-довідкові, довідкові, краєзнавчі, навчальні (шкільні), та спеціального призначення (морські, військові, туристичні тощо) [6].

Природоохоронні атласи найчастіше бувають туристськими, навчально-довідковими чи науковими. Тут ми розглянемо останні два види таких атласів.

Подання інформації у атласі послідовно відображає стан території за відповідними розділами, обраними укладачем. Структура атласів даних типів найчастіше передбачає декілька обов'язкових розділів, у яких відображено: розташування природоохоронних об'єктів та їх адміністративне підпорядкування; загальну характеристику природних ресурсів території, зокрема, опис кліматичних, геологічних, гідрологічних та ґрунтових умов; стан і різноманіття рослинного та тваринного світу, включаючи рідкісні чи зникаючі види; особливості взаємодії людини та природи, наслідки впливу антропогенної діяльності на стан навколишнього середовища.

Атлас представляє собою гармонійне поєднання картографічної, текстової, графічної та іншої мультимедійної інформації, подання якої слугує для якнайповнішого висвітлення обраної теми. При цьому співвідношення тих чи інших видів інформації визначає укладач атласу [4, 5]. У іноземних атласах (порівняно із українськими [2, 3, 7]) відмічається більша частка текстової складової та ілюстративного матеріалу у вигляді фотографій, а в електронних атласах також інших мультимедійних матеріалів, часто наведено докладний коментар або аналіз картографованих об'єктів, процесів чи явищ у просторі і часі, а це значно збільшує об'єми атласу.

Також можна відмітити наявність у багатьох закордонних природоохоронних атласах [8-10] «екоцентризму» чи «ландшафтоцентризму» на відміну від «антропоцентризму», притаманного вітчизняним розробкам,

тобто укладачі фокусують увагу на стані і розвитку у часі й просторі ландшафту чи екосистеми, а не на господарському чи виробничому використанні території людиною.

Наведемо коротку характеристику декількох іноземних електронних атласів, що містять карти природоохоронної тематики.

Атлас біорізноманіття світу (World Biodiversity Atlas, [10]) містить такі розділи: Біосфера; Різноманіття організмів; Біорізноманіття у часі; Людина, їжа та біорізноманіття; Біорізноманіття суші; Морське біорізноманіття; Біорізноманіття водойм суші; Глобальне біорізноманіття: відгук на зміни. На 360 сторінках атласу наведено пояснюючі матеріали до карт, фактично атлас являє собою ґрунтовне наукове дослідження, монографію з питань глобального біорізноманіття. Призначення атласу – уявлення про стан, розвиток, загрози та збереження біорізноманіття у світовому масштабі для широкого кола науковців, управлінців, студентів. Укладачі – міжнародний колектив авторів UNEP World Conservation Monitoring Centre.

Атлас федеральної землі Тіроль (Австрія) та **провінції Південний Тіроль** (Італія) [9] представляє собою спільний австрійсько-італійський проект. Інтернет-ресурс містить серію карт та пояснюючу інформацію у формі тексту, діаграм і таблиць. Атлас містить карти із відомостями про розвиток сільського господарства, типів вкриття поверхні за методологією CORINE, промисловості, соціально-економічних тематик. До карт природоохоронного характеру цього атласу можна віднести окремі карти із розділів, присвячених сільському господарству, використанню земель, водних ресурсів. Особливістю даного атласу є можливість завантаження картографічного матеріалу користувачами у форматі pdf, який хоч і зручний для друку, проте є по суті традиційною паперовою картою, позбавленою інтерактивності.

Електронний атлас штату Новий Південний Уельс (Австралія) містить дані щодо природоохоронних територій (рис. 1) із інформацією про тип природоохоронної території (національний парк, національний заповідник, заповідна територія, інше), кількість та межі парків, є можливість додавати тематичні шари доріг, пошуку за назвою, та зручною навігацією.

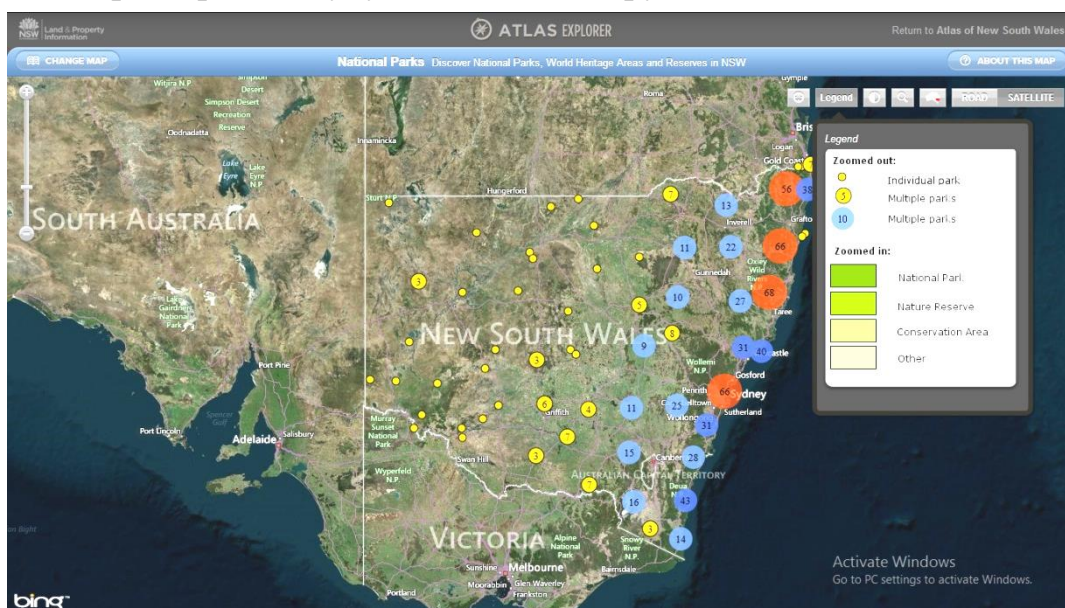

Рис. 1. Карта національних парків штату Новий Південний Уельс із електронного он-лайн атласу Австралії [8]

Створення електронного атласу природоохоронної тематики – складне науково-технічне та виробниче завдання. Першим етапом є розроблення концепції та структури із врахуванням специфіки використання майбутнього атласу у певній сфері науково-виробничої діяльності. Важливою особливістю електронних атласів є можливість підтримання актуальності наведеної в них інформації із порівняно невеликими затратами.

Порівняно із вітчизняними розробками, зарубіжні атласи характеризуються значною варіативністю способів подання інформації, більшою інтерактивністю, великим масивом наведених даних, у тому числі як текстових так і мультимедійних, проте часто матеріал є більш оглядовим та представленим у дрібнішому масштабі.

Список використаних джерел:

1. Богданець В. А. Електронні атласи: минуле та сьогодення / В. А. Богданець, І. П. Ковальчук // Часопис картографії. – 2014. – Вип. 11. – С. 194-216.
2. Екологічний атлас Львівщини. За редакцією Б. М. Матолича. – Львів, 2007. – 68 с.
3. Електронна версія «Національного Атласу України». Електронний ресурс. Режим доступу: <http://wdc.org.ua/atlas/>
4. Картоведение: Учебник для вузов / А. М. Берлянт, А. В. Востокова, В. И. Кравцова и др.; Под. ред. А. М. Берлянта. – М.: Аспект-Пресс, 2003. – 477 с.
5. Руденко Л. Г. Национальный атлас Украины. Концепция и пути ее реализации / Л. Г. Руденко, А. И. Бочковская, Т. И. Козаченко, Г. О. Пархоменко, В. П. Разов – К.: Институт географии НАН Украины, 2001. – 45 с.
6. Сваткова Т. Г. Атласная картография: Учебное пособие / Т. Г. Сваткова. – М.: Аспект Пресс, 2002. – 203 с.
7. Dniester River Basin Environmental Atlas. – 2012. – Електронний ресурс. Режим доступу: <http://dniester.grida.no/ru/about-project/dniester-env-atlas>
8. NSW Atlas. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.atlas.nsw.gov.au/public/nsw/home/map/national-parks.html>
9. Tirol Atlas Електронний ресурс. Режим доступу: <http://tirolatlas.uibk.ac.at/>
10. World Atlas of Biodiversity: earth's living resources in the 21st century / Groombridge B., Jenkins M. D., UNEP-WCMC, 2002. – <https://archive.org/details/worldatlasofbiod02groo>

Супрун Ю.Г.

студентка,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

РЕГІОНАЛЬНІ СУСПІЛЬНОГЕОГРАФІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЯК ДЕТЕРМІНАНТА ПЕРЕБІГУ ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ

Регіональна специфіка голосування є важливою та актуальною темою для вивчення в суспільній географії. Насамперед це пов'язано з тим, що електоральні дослідження в Україні є відносно новим міждисциплінарним напрямком, теоретико-методологічна база якого лише формується, а більшість робіт і напрацювань стосуються перш за все загальнодержавного рівня. Суспільно-географічні дослідження на регіональному та локальному рівні в перспективі можуть стати досить ґрунтовною базою для практичної діяльності,